Pecyn Dogfen Cyhoeddus

At: Aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd

Dyddiad: 14 Ionawr, 2016

Rhif Union: 01824 712589

ebost: dcc_admin@denbighshire.gov.uk

Annwyl Gynghorydd

Fe'ch gwahoddir i fynychu cyfarfod y **PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD, DYDD GWENER, 22 IONAWR 2016** am **10.00 am** yn **YSTAFELL BWLLGOR 1B, NEUADD Y SIR, RHUTHUN LL15 1YN**.

Yn gywir iawn

G Williams
Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd

AGENDA

1 YMDDIHEURIADAU

2 DATGAN CYSYLLTIAD

Aelodau i ddatgan unrhyw gysylltiadau personol neu rai sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fater a nodwyd i'w ystyried yn y cyfarfod hwn.

3 MATERION BRYS FEL Y CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Rhybudd o faterion y dylid ym marn y Cadeirydd, eu hystyried yn y cyfarfod fel materion brys yn unol ag Adran 100B (4) Deddf Llywodraeth Leol, 1972.

4 COFNODION (Tudalennau 3 - 10)

Cael cofnodion cyfarfodydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a gynhaliwyd ar: -

(a) 28 Tachwedd, 2014 (copi ynghlwm).
(b) 13 Mawrth, 2015 (copi ynghlwm).

5 DATBLYGU ARCHWILIO YN SIR DDINBYCH (Tudalennau 11 - 28)

Ystyried adroddiad ar y cyd gan y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd a'r Cydlynydd Archwilio (copi ynghlwm) ar y cynnydd hyd yma wrth ddatblygu a gwella swyddogaeth archwilio'r Cyngor.

6 BIL LLYWODRAETH LEOL (CYMRU) (Tudalennau 29 - 36)

Ystyried adroddiad gan y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd (copi ynghlwm) ar y newidiadau a chynigion i ddiwygio fframwaith deddfwriaethol llywodraeth leol Cymru.

7 RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL

Ystyried eitemau ar gyfer y dyfodol.

MEMBERSHIP

Y Cynghorwyr

Joan Butterfield
Bill Cowie
Stuart Davies
Martyn Holland
Barry Mellor
Win Mullen-James
Bob Murray
Peter Owen
Merfyn Parry
Arwel Roberts
Cefyn Williams

COPIAU I'R:

Holl Gynghorwyr er gwybodaeth
Y Wasg a'r Llyfrgelloedd
Cynghorau Tref a Chymuned

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD

Cofnodion cyfarfod o'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a gynhaliwyd yn Ystafell Gynhadledd 1b, Neuadd y Sir, Rhuthun, Dydd Gwener, 28 Tachwedd 2014 am 9.30 am.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr William Cowie, Martyn Holland a/ac Barry Mellor (Cadeirydd)

HEFYD YN BRESENNOL

Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd (GW), Gwasanaethau Democratig (SP), Cydlynydd Archwilio (RE) a Swyddog Gwasanaethau Democrataidd (KE)

1 YMDDIHEURIADAU

Cafwyd ymddiheuriadau am absenoldeb gan y Cynghorwyr Joan Butterfield a Win Mullen-James.

Cyfeiriodd y Swyddog Monitro at Gyfansoddiad y Pwyllgor Safonau ac eglurodd nad oedd gan y Pwyllgor gworwm. Cytunodd yr Aelodau i fwrw ymlaen â'r cyfarfod ar sail anffurfiol a bod unrhyw gamau a gymerir yn cael eu cymeradwyo yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor.

2 DATGAN CYSYLLTIAD

Ni fu i unrhyw Aelod ddatgan cysylltiad personol na chysylltiad sy'n rhagfarnu ag unrhyw fusnes a oedd i'w ystyried yn y cyfarfod.

3 MATERION BRYS FEL Y'U CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Ni chodwyd unrhyw eitemau y dylid, ym marn y Cadeirydd, eu hystyried yn y cyfarfod fel mater o frys yn unol ag Adran 100B(4) Deddf Llywodraeth Leol, 1972.

4 COFNODION Y CYFARFOD DIWETHAF

Cyflwynwyd cofnodion y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a gynhaliwyd ar 7 Chwefror 2014 i'w cymeradwyo.

Materion yn codi:-

6. Holodd yr Aelodau a allai'r Cynghorydd Meirick Lloyd-Davies wneud argymhellion i'r Pwyllgor fel sylwedydd. Ymatebodd y Swyddog Monitro gan ddweud na allai, gan egluro wedyn i'r Cadeirydd roi caniatâd i'r Cynghorydd

Lloyd-Davies siarad ac iddo gynnig awgrym. Yn dilyn hynny roedd 2 aelod o'r pwyllgor wedi cynnig argymhelliad a'i eilio.

***PENDERFYNWYD** – y dylid, yn amodol ar yr uchod ac ar gadarnhau hynny yn y cyfarfod nesaf, dderbyn a chymeradwyo cofnodion y cyfarfod fel cofnod cywir.*

5 DATBLYGU CRAFFU YN SIR DDINBYCH

Cyflwynodd Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd yr adroddiad (a ddosbarthwyd yn flaenorol) yn egluro bod cynigion i newid y ffordd y dewisir eitemau i graffu arnynt, er mwyn gweithio'n fwy effeithlon a chanolbwyntio ar y Cynllun Corfforaethol ac osgoi eitemau nad ydynt yn flaenoriaeth ac nad ydynt yn ychwanegu gwerth at y broses o graffu.

Ychwanegodd y Cydlynydd Archwilio bod pynciau'n aml yn cael eu hawgrymu heb fod gwybodaeth ddigonol ynglŷn â'r materion penodol y mae angen craffu arnynt. Pan ddigwydd hynny, bydd aelodau a swyddogion yn gwastraffu amser gwerthfawr yn llunio ac yn cyflwyno adroddiadau ac yn craffu ar faterion, heb roi sylw, o reidrwydd, i'r mater y bwriadwyd craffu arno.

Rhoddodd y Pwyllgor ystyriaeth i ddefnyddio ffurflenni i gynnig eitem i graffu arni fel modd o ychwanegu pynciau i raglen gwaith i'r dyfodol y pwyllgorau archwilio. Cyflwynid y ffurflenni hyn i'r pwyllgor perthnasol neu i Grŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion y Pwyllgorau Archwilio a fyddai wedyn yn dyrannu'r eitem i'r Pwyllgor Archwilio perthnasol. Cytunodd yr Aelodau mewn egwyddor â'r cynnig gan geisio sicrwydd y byddai canllawiau ar gael ynglŷn â dyrannu eitemau naill ai fel eitemau ar gyfer rhaglenni'r pwyllgorau archwilio neu i'w cynnwys mewn adroddiadau gwybodaeth.

Trafododd y Pwyllgor y posibilrwydd o wneud Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn aelodau o Grŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion y Pwyllgorau Archwilio. Teimlwyd gan fod y Grŵp yn trafod eitemau rhaglen ac arferion da ar draws y Pwyllgorau Archwilio y byddai'n fuddiol bod cynrychiolydd ar ran y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn aelod o'r grŵp. Byddai angen i'r Cyngor addasu aelodaeth Grŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion y Pwyllgorau Archwilio yn ffurfiol.

Cyfeiriodd y Cydlynydd Archwilio at adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru ac at adroddiad Williams sy'n ymwneud â chanlyniadau'r broses graffu a nodweddion craffu effeithiol, gan esbonio fod disgwyl i bob awdurdod fesur eu hunain yn erbyn y nodweddion hynny a gâi eu defnyddio gan y rheoleiddwyr wrth adolygu'r swyddogaeth craffu. Trafododd yr aelodau nodweddion ymgysylltu cyhoeddus yn fanwl a'r anhawster a geir wrth annog trigolion i fynychu cyfarfodydd neu gymryd rhan mewn adolygiadau craffu.

Awgrymwyd y gallai pwyllgorau archwilio wahodd aelodau o'r cyhoedd i siarad mewn pwyllgorau neu i gyfrannu at waith grwpiau tasg a gorffen sy'n llai ffurfiol a chytunwyd y dylid cynnwys cwestiynau ynglŷn â hyn ac ynglŷn â chynnwys tystion arbenigol ar ffurflen gynnig yr Aelodau. Holodd yr aelodau a oedd cronfa ddata o grwpiau cymunedol / lobïo neu bartïon â diddordeb y gellid eu defnyddio i raeadru

gwybodaeth er mwyn hysbysu pentrefi a chymunedau'n defnyddio'r cyfryngau cymdeithasol ac ati fod pynciau perthnasol yn cael eu trafod ac i sôn am gyfarfodydd cysylltiedig.

PENDERFYNWYD *bod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd**:***

(i) *Yn cymeradwyo gwneud defnydd o ffurflenni cynigion i'w defnyddio gan aelodau i ychwanegu testunau i raglenni gwaith i'r dyfodol y pwyllgorau archwilio;*

(ii) *Yn argymell bod y ffurflen gynnig derfynol yn cynnwys y siart llif sy'n cynnig canllawiau, a welir ar gefn y fersiwn gyntaf sydd ynghlwm i'r adroddiad, gyda'r cwestiynau a geir yn yr ail fersiwn;*

(iii) *Yn cefnogi'r gweithgareddau datblygu ar gyfer gwella craffu yn Sir Ddinbych a all gyfrannu'n effeithiol at y gofynion presennol i wneud arbedion mawr yn y gyllideb a chyflawni targedau'r Cynllun Corfforaethol;*

(iv) *Yn cymeradwyo mabwysiadu'r canlyniadau a'r nodweddion ar gyfer craffu effeithiol a'r egwyddorion ar gyfer ymgysylltu â'r cyhoedd a amlinellwyd yn atodiadau 3, 4 a 5; ac*

(v) *Yn argymell bod y Cyngor yn diwygio aelodaeth Grŵp Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion y Pwyllgorau Archwilio i gynnwys cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.*

6 AMSERLEN PWYLLGOR AR GYFER 2015 / 2016

Nododd Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd fod yr Aelodau, wrth gymeradwyo'r amserlen flaenorol, wedi gofyn am ymestyn yr amserlen dros gyfnod hirach. Atgoffodd y Pwyllgor hefyd fod yr aelodau, fel rhan o'r ymarfer Rhyddid a Hyblygrwydd, wedi cytuno i gael gwared ag un cyfarfod y flwyddyn o amserlen pob pwyllgor. I'r perwyl hwnnw roedd amserlen 18 mis newydd yn cael ei pharatoi i'w chyflwyno ger bron y Cyngor llawn.

Roedd y Pwyllgor yn gwerthfawrogi pa mor anodd yw rhaglennu'r holl gyfarfodydd amrywiol i fod yn gyfleus i'r holl aelodau ond gofynnwyd a ellid rhoi ystyriaeth benodol i:

- geisio osgoi cynnal nifer o gyfarfodydd pwysig yn ystod yr un wythnos pan yn bosibl
- y gwaith papur / darllen y mae angen ei wneud cyn mynychu cyfarfodydd
- Cynghorwyr sy'n gweithio a allai ei chael yn anodd trefnu amser o'r gwaith.

PENDERFYNWYD *bod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn nodi'r angen i bwyllgorau gynnal un cyfarfod yn llai y flwyddyn ac yn cefnogi amserlen pwyllgor 18 mis*

7 RHEOLIADAU ABSENOLDEB TEULUOL AR GYFER AELODAU AWDURDODAU LLEOL (CYMRU) 2013

Cyflwynodd Pennaeth y Gyfraith, Adnoddau Dynol a’r Gwasanaethau Democrataidd yr adroddiad (a ddosbarthwyd yn flaenorol) yn nodi'r newidiadau y mae angen eu gwneud i'r Rheolau Sefydlog er mwyn rhagnodi'r amodau pan fo gan aelod hawl i absenoldeb teuluol.

O dan ddeddfwriaeth bresennol mae angen i aelodau fynychu un cyfarfod mewn cyfnod o 6 mis oni bai y gwnaed cais am estyniad cyn y daw’r cyfnod hwnnw i ben. Byddai’r rheoliadau newydd yn golygu y byddai’n rhaid i’r Cyngor wneud Rheolau Sefydlog i gynnwys 5 gwahanol fath o absenoldeb teuluol a fyddai’n eithrio cynghorwyr rhag gorfod mynychu cyfarfodydd cyhyd â’u bod yn bodloni’r amodau yn y Rheoliadau.

Byddai Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd yn gyfrifol am adolygu ceisiadau am absenoldeb teuluol ac am weinyddu'r broses. Pe bai Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd yn gwrthod caniatáu'r absenoldeb teuluol, byddai angen iddo hysbysu Cadeirydd y Cyngor a hwyluso apêl. Argymhellwyd ffurfio’r panel apêl o blith aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.

Os caniateir cyfnod o absenoldeb byddai hawl gan yr aelod i barhau i gael ei dalu. Gallai aelodau'r cabinet enwebu eilydd yn ystod cyfnod o absenoldeb teuluol. Telir yr eilydd yn ôl disgresiwn yr Awdurdod. Os cytunir talu eilydd yna byddai'n rhaid rhoi gwybod i’r Panel Cydnabyddiaeth Ariannol.

Bydd Pennaeth y Gyfraith, Adnoddau Dynol a’r Gwasanaethau Democrataidd yn paratoi adroddiad i’w gyflwyno ger bron y Cyngor er mwyn ychwanegu'r Rheolau Sefydlog i'r Cyfansoddiad gan nodi y dylid ffurfio’r panel apêl o blith aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.

PENDERFYNWYD - *Bod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn cymeradwyo’r argymhellion canlynol i’r Cyngor llawn:*

(i) Dirprwyo awdurdod i’r Swyddog Monitro i wneud y newidiadau angenrheidiol i Gyfansoddiad y Cyngor ac i lunio Rheolau Sefydlog er mwyn rhoi grym i ofynion y Mesur a’r Rheoliadau; a

(ii) Dylid llunio panel gwleidyddol gytbwys o 3 o aelodau’r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd i benderfynu ar unrhyw apeliadau neu gwynion os yw Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd yn gwrthod rhoi cyfnod o absenoldeb teuluol.

Derbyniwyd ymddiheuriadau am absenoldeb oddi wrth y Cynghorwr(wyr)
Joan Butterfield a/ac Win Mullen-James

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD

Cofnodion cyfarfod o’r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a gynhaliwyd yn YSTAFELL BWLLGOR 1A, NEUADD Y SIR, RHUTHUN LL15 1YN, Dydd Gwener, 13 Mawrth 2015 am 10.00 am.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr William Cowie, Barry Mellor (Cadeirydd) a/ac Merfyn Parry

Arsylwyr: Y Cynghorydd M.Ll. Davies.

HEFYD YN BRESENNOL

Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd (GW), Gwasanaethau Democratig (SP), a Gweinyddwr Pwyllgor (SLW)

1 YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau am absenoldeb oddi wrth y Cynghorwr(wyr) Joan Butterfield, Martyn Holland a/ac Peter Owen

Cyfeiriodd Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd at y Cyfansoddiad ac eglurodd nad oedd cworwm yn y Pwyllgor. Cytunodd yr Aelodau y dylid parhau â’r pwyllgor ar sail anffurfiol a bod unrhyw gamau a gymerir yn cael eu cadarnhau yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor.

2 DATGANIADAU O FUDDIANT

Dim.

3 MATERION BRYS FEL Y'U CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Dim.

4 PENODI IS-GADEIRYDD

Ailbwysleisiodd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd y ffaith nad oedd gan y Pwyllgor gworwm ac felly nid oedd modd penodi Is-Gadeirydd. Cadarnhaodd y byddai'n anfon e-bost at holl aelodau'r Pwyllgor i ofyn am ddatganiadau o ddiddordeb.

5 COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a gynhaliwyd ar 28 Tachwedd 2014 i’w cymeradwyo.

Cadarnhaodd Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd na fyddai'r cofnodion yn cael eu cadarnhau yn y cyfarfod hwn oherwydd nad oedd gan y Pwyllgor gworwm.

Gofynnodd y Cynghorydd Meirick Lloyd Williams am eglurhad gan Bennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd ynghylch materion yn codi yn 6. Tudalen 4 o'r cofnodion a gyflwynwyd.

Cadarnhaodd Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd y gallai sylwedyddion mewn cyfarfodydd siarad, gyda chaniatâd y Cadeirydd, ond ni fyddent yn gallu cynnig argymhellion.

PENDERFYNWYD *y dylid, yn amodol ar yr uchod ac ar gadarnhau hynny yn y cyfarfod nesaf, dderbyn a chymeradwyo cofnodion y cyfarfod fel cofnod cywir.*

6 PAPUR GWYN LLYWODRAETH CYMRU - DIWYGIO LLYWODRAETH LEOL: PŴER I BOBL LEOL

Cyflwynodd Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd adroddiad Papur Gwyn gan Lywodraeth Cymru (a ddosbarthwyd ymlaen llaw) i'r Pwyllgor ystyried y Papur a rhoi sylwadau ar y materion hynny a oedd yn destun ymgynghori.

Cadarnhaodd Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd bod Papur Gwyn wedi'i gyflwyno i'r Grŵp Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Archwilio, a byddai hefyd yn cael ei gyflwyno yn y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac i'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth. Ymgynghorwyd ag Arweinyddion y Pleidiau Gwleidyddol am sylwadau. Byddai Swyddogion Amrywiol y Cyngor hefyd yn cyflwyno sylwadau i Bennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd.

Cadarnhaodd Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd bod y Papur Gwyn wedi'i gyhoeddi mewn tair fersiwn, y fersiwn Lawn, y fersiwn Bob Dydd (crynodeb) a'r fersiwn Pobl Ifanc. Dosbarthwyd y fersiwn lawn yn flaenorol.

Gofynnwyd yn benodol am farn y Pwyllgor o ran elfennau'r Papur a oedd yn ymwneud yn uniongyrchol ag aelodau a strwythurau democrataidd yr awdurdod.

Roedd rhai o'r cynigion a'r dewisiadau polisi yn y Papur Gwyn yn cynnig manylion cyfyngedig o ran sut y byddai'r cynigion yn cael eu rhoi ar waith.

Gofynnwyd i'r Pwyllgor roi ystyriaeth yn arbennig i'r bennod o'r enw "Adnewyddu Democratiaeth" gan mai dyma'r bennod a oedd yn ymdrin yn bennaf â materion a oedd o fewn maes cyfrifoldeb y Pwyllgor.

Yn y fan hon, mynegodd y Cynghorydd Bill Cowie ei siom ym mhresenoldeb y cyfarfod hwn a chyfarfod blaenorol y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd. Dywedodd y Cynghorydd Cowie y byddai'n anodd cymryd rhan mewn dadl gyda chyn lleied o aelodau yn bresennol. Gofynnodd y Cadeirydd i Bennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd gylchredeg y prif bwyntiau i

Aelodau'r Pwyllgor yn mynegi'r pwysigrwydd o anfon eu sylwadau i gael eu cynnwys yn yr ymateb.

Eglurodd Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd y cynigion yn y Papur Gwyn a rhoddodd yr Aelodau yr ymateb canlynol:

- Cytunodd yr holl Aelodau a oedd yn bresennol gyda'r tymor pum mlynedd i Gynghorwyr.
- Nid oedd unrhyw un yn cytuno â'r etholiadau graddol arfaethedig, gan ddatgan y byddai adnoddau'n dyblygu a byddai materion parhad.
- Nid oedd angen cyhoeddi papurau enwebu ac felly nid oedd aelodau'n deall pam bod angen cofnodi cysylltiadau gwleidyddol y cynghorwyr, pa un a oeddent yn cynrychioli'r blaid honno ai peidio.
- Anghytunodd yr aelodau gyda chynnig yr Arweinydd i gyhoeddi maniffesto a fyddai wedyn yn dod yn flaenoriaethau'r Cyngor, oherwydd ar hyn o bryd roedd ymgynghoriad a gweithdai yn cael eu cynnal. Roedd y Cyngor yn penderfynu ar y blaenoriaethau, roedd y Cabinet yn cyflwyno'r blaenoriaethau hynny ac Archwilio yn eu dwyn i gyfrif. Byddai cyhoeddi maniffesto yn broblem gan fod etholiadau fel arfer yn cael eu cynnal ym mis Mai, byddai'r Arweinydd yn cael ei ethol ar ddiwedd mis Mai, felly byddai hynny'n gadael cyfnod byr iawn o amser ar gyfer llunio maniffesto ar gyfer y pum mlynedd nesaf.
- O dan y cynnig newydd, byddai angen cyhoeddi amcanion y Prif Weithredwr a'r Aelodau Cabinet.
- Anghytunodd yr Aelodau yn gryf gyda'r cynnig i gyfethol aelodau anetholedig i'r Cabinet, gan fod aelodau wedi eu hethol gan y bobl ac ni ddylai aelodau anetholedig gael y cyfle i eistedd ar y Cabinet.
- Cytunodd pawb na fu digon o fanylder o ran nifer yr aelodau ar y Cabinet a'r mater a oedd yn swydd llawn amser neu beidio. Byddai angen mwy o wybodaeth.
- Ni chytunwyd ar y cynigion hyfforddiant gorfodol.
- Cytunodd pawb a oedd yn bresennol y dylid cael safonau presenoldeb er mwyn atal problemau, oherwydd ar hyn o bryd, nid oedd rhai aelodau yn mynychu llawer o gyfarfodydd.
- Gofynnwyd am arweiniad ychwanegol ynghylch cwblhau a chyhoeddi adroddiadau blynyddol aelodau. Cwestiynwyd sut y byddai hyn yn cael ei orfodi.
- Roedd pawb yn cytuno y gallai mesurau diogelu ynglŷn â gosod sancsiynau priodol, fel y nodwyd yn y Papur Gwyn, fod yn destun camddefnydd.
- Roedd Sir Ddinbych eisoes â Pholisïau Gwrth-fwlio a Gwrth-Aflonyddu ar waith. Roedd Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd a'r Pwyllgor Safonau yn gorfodi'r polisïau os oedd angen.
- Ni fu unrhyw sôn o fewn y Papur Gwyn am adnoddau ychwanegol i'r Prif Weithredwr sefydlu Cyngor Ieuenctid.
- Gan fod hyrwyddo amrywiaeth yn gynnig pwysig, cytunodd yr Aelodau y gallai problem godi pe bai Aelodau Etholedig yn gweithio ac yn gorfod cymryd absenoldeb di-dâl i fynychu cyfarfodydd. Nid oeddent am i unrhyw Aelod Etholedig fod o dan anfantais.
- Anghytunodd yr aelodau â therfynau'r tymor. Y consensws oedd, os oedd rhywun yn gwneud gwaith ardderchog, pam eu tynnu i ffwrdd ar ddiwedd y

tymor a nodwyd. Efallai na fyddai'r aelod newydd mor dda â'r aelod blaenorol.

- Cytunodd pawb os yw person yn cael ei ethol i Gyngor Sir, dylid eu hanghymhwyso rhag bod yn Aelod o'r Cynulliad.

Cadarnhaodd Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd y byddai'n casglu'r ymatebion a'u hanfon at aelodau cyn eu cyflwyno i'r Cyngor Llawn ym mis Ebrill.

PENDERFYNWYD *yn amodol ar yr uchod, ystyriodd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd y Papur Gwyn a gwnaethpwyd sylwadau fel a nodwyd.*

7 ADRODDIAD BLYNYDDOL PANEL ANNIBYNNOL CYMRU AR GYDNABYDDIAETH ARIANNOL 2015/2016

Cyflwynodd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd (DSM) Adroddiad Blynyddol Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol 2015/2016 (a ddosbarthwyd yn flaenorol) i wneud y Pwyllgor yn ymwybodol o benderfyniadau'r Panel ar gyfer 2015/2016.

Roedd yn ofynnol i'r Panel lunio adroddiad blynyddol yn nodi'r lefelau yr oedd aelodau am gael eu talu ar gyfer gwahanol ddyletswyddau a chyfrifoldebau ar gyfer y flwyddyn ddinesig nesaf. Roedd Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn gofyn i Awdurdodau Lleol weithredu argymhellion y Panel.

Eleni, mae'r Panel wedi penderfynu peidio â chynyddu tâl oherwydd y toriadau parhaus mewn cronfeydd llywodraeth leol.

Byddai Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd yn cyflwyno Adroddiad Blynyddol Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol 2015/2016 i'r Cyngor ym mis Ebrill.

PENDERFYNWYD *bod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn nodi Adroddiad Blynyddol Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol 2015/2016.*

8 RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL

Cyflwynodd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd adroddiad llafar.

PENDERFYNWYD *bod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn nodi'r adroddiad.*

Daeth y cyfarfod i ben am 12.15 p.m.

Adroddiad i'r:	**Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd**
Dyddiad y Cyfarfod:	**22 Ionawr 2016**
Swyddog Arweiniol:	**Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd**
Awdur yr Adroddiad:	**Cydlynydd Archwilio**
Teitl:	**Datblygu Archwilio yn Sir Ddinbych**

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Y cynnydd hyd yma o ran datblygu a gwella swyddogaeth archwilio'r Cyngor.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Rhoi gwybod i'r Pwyllgor am y cynnydd a wnaed o ran datblygu swyddogaeth archwilio'r Cyngor i gefnogi cyflawniad ei flaenoriaethau corfforaethol a'i wella yn unol â gweledigaeth rheoleiddwyr ar gyfer archwilio ar draws Cymru.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod yr Aelodau yn:

3.1 ystyried y wybodaeth a ddarparwyd a rhoi sylwadau ar y cynnydd a wnaed hyd yma

3.2 cefnogi'r dull gweithredu ar gyfer gwelliant parhaus;

3.3 os yw'n briodol, nodi meysydd ar gyfer gwelliant pellach neu eu cryfhau ar gyfer y dyfodol; ac

3.4 argymell y dylai pob cynghorydd sir, aelodau o bwyllgorau a swyddogion gymryd rhan yn yr ymarfer hunan arfarnu archwilio nesaf, fel y gellir gwerthuso'r swyddogaeth yn briodol, gyda'r nod o sicrhau gwelliant parhaus.

4. Manylion yr Adroddiad

4.1 Yn ei gyfarfod ar 28 Tachwedd 2014, ystyriodd y Pwyllgor adroddiad ar gynigion ar sut i ddatblygu'r weithredo o archwilio yn Sir Ddinbych, er mwyn sicrhau ei fod yn gweithio'n fwy effeithlon ac effeithiol, yn canolbwyntio ar gefnogi cyflwyno'r Cynllun Corfforaethol ac yn rhoi gwerth ychwanegol i'r broses o wneud penderfyniadau. Bydd y ddolen isod yn mynd ag aelodau i'r adroddiad a ystyriwyd yn y cyfarfod hwnnw ac i gofnodion y cyfarfod: https://moderngov.denbighshire.gov.uk/ieListDocuments.aspx?CId=413&MId=5057&Ver=4&LLL=1

4.2 Yn ogystal â chynorthwyo cyflawniad y Cynllun Corfforaethol, roedd y cynigion a gyflwynwyd hefyd yn bwriadu mynd i'r afael ag argymhellion a wnaed yn adroddiad cenedlaethol Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) ym mis Mai 2014 ar gaffael yng Nghymru, *Craffu Da? Cwestiwn da!*[1]

4.3 Mewn ymateb i adroddiad SAC, cafodd cynllun gweithredu ei lunio i fynd i'r afael ag argymhellion yr rheoleiddwyr, ac i symud ymlaen â rhoi'r arferion gorau a welwyd gan aelodau archwilio yn ystod ymweliadau cyfoedion ar waith, a thrafodaethau a oedd yn rhan o broses adolygu SAC. Mae copi o'r cynllun gweithredu wedi'i atodi yn Atodiad 1.

4.4 Roedd argymhelliad 7 o adroddiad SAC yn nodi y dylai pob swyddogaeth archwilio awdurdod lleol "ymgymryd â hunanwerthusiad rheolaidd o archwilio gan ddefnyddio 'canlyniadau a nodweddion trosolwg ac archwilio llywodraeth leol effeithiol' wedi'u datblygu gan Rwydwaith Swyddogion Archwilio Cymru." Yn ei gyfarfod ym mis Tachwedd 2014, cymeradwyodd y Pwyllgor hwn y cam o fabwysiadu'r 'nodweddion'. Fel rhan o'r broses baratoi ar gyfer Adroddiad Blynyddol y llynedd o Bwyllgorau Archwilio, cynhaliwyd hunan arfarniad ar sail y nodweddion uchod. Fodd bynnag, oherwydd y gyfradd ymateb isel i'r holiadur hunanwerthuso, ni chafodd canfyddiadau'r ymarfer eu cynnwys yn yr Adroddiad Blynyddol oherwydd teimlwyd y gellid ystyried nad yw'r casgliadau'n ansoddol. Er gwybodaeth y Pwyllgor, mae canlyniadau'r ymarfer hunan arfarnu wedi eu cynnwys yn Atodiad 2. Er gwaethaf y gyfradd ddychwelyd isel, nodwyd rhai themâu cyson ar gyfer gwella, a gellir gweld y rhain ar dudalen olaf Atodiad 2.

4.5 Cafodd Adroddiad Blynyddol Pwyllgorau Archwilio'r Cyngor ar gyfer 2014/15 ei gyflwyno i'r Cyngor Sir ym mis Mai 2015. Bydd y ddolen ganlynol yn mynd â chi i'r dudalen berthnasol ar wefan y Cyngor lle gallwch weld y fersiwn lawn a chrynodeb o'r adroddiad: https://www.denbighshire.gov.uk/cy/eich-cyngor/ynglyn-ar-cyngor/sut-maer-cyngor-yn-gweithio.aspx

4.6 Yn ystod tymor yr hydref 2016, bydd y Cyngor yn destun Asesiad Corfforaethol gan Swyddfa Archwilio Cymru. Wrth ystyried hyn, gofynnir i'r Pwyllgor ystyried y cynnydd a wnaed hyd yn hyn o ran datblygu gwaith archwilio yn Sir Ddinbych, nodi meysydd i'w gwella ymhellach ac argymell bod yr holl gynghorwyr sir, aelodau pwyllgor a swyddogion yn cymryd rhan yn yr ymarfer hunan arfarnu archwilio nesaf er mwyn gwerthuso'r swyddogaeth yn briodol a'i gryfhau ymhellach o ganlyniad.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Bydd swyddogaeth archwilio gadarn ac effeithiol yn cefnogi uchelgais y Cyngor i gyflawni ei Gynllun Corfforaethol o fewn y raddfa amser ddymunol. Gall swyddogaeth archwilio effeithiol hefyd gynorthwyo'r Cyngor i wireddu ei uchelgais o fod yn nes at y gymuned.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

[1] *Good Scrutiny? Good Question!* WAO, May 2014: http://www.audit.wales/publication/good-scrutiny-good-question-auditor-general-wales-improvement-study-scrutiny-local

Bydd costau ar gyfer datblygu'r swyddogaeth archwilio ac ymgymryd ag ymarfer hunanwerthuso yn fach iawn, gan y byddant yn golygu gwahanol ffyrdd o weithio yn unig, a bydd yr ymarfer hunanwerthuso yn cael ei wneud yn electronig ar y cyfan. Bydd yn rhaid i'r holl gostau gael eu cynnwys o fewn y gyllideb adrannol gyfredol.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AEC) a gynhaliwyd ar y penderfyniad? Dylai fod templed o'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb wedi ei lenwi a'i atodi i'r adroddiad.

Nid oes angen Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ar gyfer yr adroddiad hwn gan nad yw'n cynnig newidiadau i bolisïau neu weithdrefnau. Gall archwilio effeithiol sicrhau bod effaith penderfyniadau'r Cyngor ar bobl sy'n rhannu nodweddion gwarchodedig yn cael eu diogelu.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Mae Grŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Archwilio (GCIGA) yn monitro cyflawniad y Cynllun Gweithredu Gwella Archwilio yn rheolaidd.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Dim angen.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae gan swyddogaeth archwilio aneffeithiol y potensial i arwain at y Cyngor ddim yn cyflawni ei Gynllun Corfforaethol, neu'r Cabinet neu swyddogion ddim yn cael eu herio a'u dal i gyfrif am benderfyniadau a wneir. Gall hyn arwain at adroddiadau rheoleiddio anffafriol a hyd yn oed ymyrraeth gan Lywodraeth Cymru. Gall sicrhau bod gan yr Awdurdod swyddogaeth archwilio effeithiol sy'n datblygu i fodloni gofynion a heriau newydd liniaru'r risg o adroddiadau anffafriol neu ymyrraeth. Dylai swyddogaeth archwilio gadarn ac effeithiol hefyd arwain at well penderfyniadau, yn seiliedig ar dystiolaeth.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae Erthygl 6.5.4 Cyfansoddiad y Cyngor yn nodi y gall y Grŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Archwilio ystyried "materion a fydd yn cynorthwyo Aelodau i gyflawni'r swyddogaeth archwilio yn effeithiol." Mae cylch gwaith y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn cynnwys adolygu pa mor ddigonol yw'r ddarpariaeth gan yr awdurdod o ran staff, llety ac adnoddau eraill i gyflawni swyddogaethau gwasanaethau democrataidd (Adran 9 o Ran 1 o Fesur Llywodraeth Leol 2011).

Swyddog Cyswllt:
Cydlynydd Archwilio
Ffôn: 01824 712554

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Appendix 1

Scrutiny Improvement Action Plan

Scrutiny Environment				
No.	**Area for Improvement**	**Proposed Actions**	**By when/date for review**	**By whom**
1.	**Improve public engagement and interaction with scrutiny** (links to nos. 8 & 9 below)	**1.1 Review seating arrangements at scrutiny meeting**	**Completed** (revised seating arrangements used as and when the Committee Chair feels it's appropriate)	**SCVCG**
		1.2 Develop a short information leaflet on 'scrutiny' to be available to the public at scrutiny meetings (similar to the one produced by Wrexham CBC)	**Completed and leaflet available**	**Scrutiny Coordinator**
		1.3 SCVCG to discuss potential methods for raising scrutiny's profile amongst residents	**Initial discussions underway. Twitter account now opened and some use of the Corporate Facebook site to invite the public to provide evidence of impact of budget cuts for the Cutting Our Cloth Task and Finish Group** (review summer 2016)	**SCVCG**

		1.4 Develop a protocol/memorandum of understanding for public interaction with scrutiny	**April 2016**	**SCVCG and Democratic Services Officers**
2.	**Improve and enhance Scrutiny and Executive members' interaction and roles in actively promoting scrutiny's role, its value and benefits both internally and externally**	**2.1 SCVCG members to discuss with Cabinet arrangements for Lead Members' attendance and role at scrutiny committee meetings** (including the feasibility of Lead Members presenting reports to scrutiny)	**Completed –** Lead Members are now invited to attend scrutiny meetings to present and answer questions if appropriate	**Scrutiny Coordinator**
		2.2 links to 2.1 above. SCVCG to discuss ways of actively promoting the benefits of scrutiny internally and externally (e.g. utilising former scrutiny chairs and vice-chairs who now sit on Cabinet to promote scrutiny's benefits as part of their roles)	**Continual –** the benefits of scrutiny outlined during the presentation of the Scrutiny Committees' Annual Report to Annual Council in May 2015 - Regular interaction with Cabinet members at scrutiny meetings and through the SCVCG meeting periodically with the Leader	**SCVCG/Scrutiny Coordinator**

		2.3 utilise the presentation of the National Scrutiny Improvement Study report to Council Briefing as an opportunity to highlight to all county councillors how they can promote scrutiny to their constituents and community groups	The recommendations from the National Study were incorporated into the presentation at Annual Council (May 2015) of the Scrutiny Committees' Annual Report**.** The presentation included the promotion of the 'Member Proposal Form' which any county councillor can complete and submit if he/she thinks a subject merits scrutiny's input	**SCVCG/Democratic Services Manager/Scrutiny Coordinator**
3.	**Consider the resources allocated to dedicated scrutiny support with a view to realising scrutiny's optimum potential to the Council**	(Peer Assessment Team questioned Denbighshire's capacity to deliver the powers and duties conferred on scrutiny under the Local Government (Wales) Measure with only one dedicated scrutiny officer) **3.1 Consideration to be given as part of the budget setting process to the level of dedicated scrutiny support required in future** (having regard to financial constraints and legislative requirements)	completed via the Freedoms and Flexibilities process, but due to financial constraints no additional resources can be made available at present or for the foreseeable future.	**Head of Legal & Democratic Services and Democratic Services Manager (Head of Democratic Services)**

Scrutiny Practice				
No.	**Area for Improvement**	**Proposed Actions**	**By when/date for review**	**By whom**
4.	**4 (i) Highlight the importance of topic selection/ prioritisation to all scrutiny members**	**Scrutiny Chairs and Scrutiny Coordinator to emphasise to committees on a regular basis the importance of topic selection and prioritisation. The need to link to Council's corporate priorities, community/partners' needs, be outcome focussed to enable the impact of scrutiny to be evaluated, also to be emphasised** (training events to be arranged on chairing, questioning and work programming skills as and when required)	**Continual** SCVCG has issued guidance to the scrutiny committee on the areas which scrutiny should focus on for the term of this Council. This guidance appears in every Scrutiny Work Programme report presented to the committees. A new Members' Proposal Form process has been introduced which seeks members to clearly stipulate why a topic merits scrutiny's input and how scrutiny can add value to the desired outcome. All requests, be they officer or member requests, are considered by either the Committee or the SCVCG who apply a strict test, called the 'PAPER' test, to determine whether the subject does merit scrutiny's time. Training sessions on chairing, questioning and work programming skills have been	**Scrutiny Chairs and Vice Chairs/Scrutiny Coordinator**

			offered, but a couple were poorly attended or had to be cancelled.	
	4(ii) Topics to be carefully scoped and officers to conform with brief given	**Committees to clearly define the reasons why a report is required, what information is expected, the desired outcomes from scrutinising the subject and the value scrutiny can add**	**Continual** See 4.1 above (will form part of regular training programme)	**Scrutiny Coordinator and Scrutiny Chairs and Vice Chairs**
5.	**Enhancing scrutiny's effectiveness by applying effective questioning, listening and analytical skills**	**5.1 In conjunction with Member Support and Development commission chairing, questioning, work programming and other required scrutiny specific training from providers such as the WLGA, CfPS and possible observation sessions at other local authorities**	**April 2015 - completed** (events held on chairing, questioning and work programming skills during 2014/15 – see 4(i) above). Any future events will have to be facilitated internally or held on a regional basis as funding to the CfPS in Wales by WG has been withdrawn and funding to the WLGA for such work has been cut	**Scrutiny Coordinator and the Member Support & Development Manager**
6.	**Improve work planning methods with external bodies with a view to aligning scrutiny**	**6.1 Discuss work programmes with Business Improvement & Modernisation and external regulators/auditors/inspectors to see if scrutiny committees' work plans need to be re-**	**May 2015 –** some preliminary enquiries made. However, this work will be on-going as the focus of audit and regulatory work changes in future and the proposals contained in the WG's	**Scrutiny Coordinator**

	work programmes to achieve maximum benefits for all concerned	**aligned (having regard to the Corporate Governance Committee's role with respect to regulators' reports**)	White Paper on Reforming Local Government: Power to Local People are implemented. Some initial discussions took place on the interface between scrutiny and external auditors, inspectors and regulators, at the 'Many Hands' Conference in Llandrindod in March 2015	
		6.2 Contact Community Plan partners (LSB members) on an annual basis to establish which strategies/plans etc. they intend to introduce or consult on within the year so that the SCVCG can determine whether to include them in the committees' forward work programmes	**May 2015** (awaiting the enactment of the provisions of the 'Future Generations Bill' confirming exactly which external bodies can be called-in to Scrutiny). In the meantime the LSB's Strategic Well-being Plan continues to be monitored by Partnerships Scrutiny Committee. Report on arrangements for the establishment of the new Public Service Board and its scrutiny arrangements to be considered by Partnerships Scrutiny Committee on 14 January 2016. Implications of the Future Generations Act and how the	**Scrutiny Coordinator**

			delivery of its outcomes will be scrutinised by the Council are being considered by scrutiny during the spring of 2016. Report templates and member/officer proposal form templates will be amended to ensure that all reports presented to scrutiny have regards to the Act seven goals **On-going**	
7	**Apply varied scrutiny methods with a view to realising maximum benefits and adding value to the outcome**	**When appropriate make more use of alternative scrutiny methods tailored to the desired outcomes to be achieved** (e.g. Task and Groups/Working Groups, Scrutiny Service Leads, expert witnesses etc.)	**Underway and Continual** (more use of task and finish groups made during the last year. The need now is to utilise such groups in future to engage with the public and seek their views/evidence e.g. the Cutting Our Cloth T&F Group could seek public input on how service changes have affected them etc.)	**Scrutiny Chairs/individual committees/Scrutiny Coordinator**

Impact of Scrutiny				
No.	**Area for Improvement**	**Proposed Actions**	**By when/date for review**	**By whom**

8.	**Developing scrutiny's role in scrutinising external bodies (where appropriate on a collaborative/joint basis) and monitoring policy recommendations** Also links to no. 1 above	**8.1 Update/Develop, on a North Wales basis, protocols/memorandums of understanding (MoU) for scrutinising external bodies and for joint scrutiny of external partners** (based on the Framework developed by Denbighshire in 2009)	Await the enactment of the provisions of the 'Future Generations Bill'. In the meantime partners and external bodies will be invited to attend scrutiny as and when required Proposals for scrutinising GwE and the new PSB currently under consideration **Ongoing**	**Scrutiny Coordinator/North Wales Scrutiny Officers Network/SCVCG**
		8.2 obtain the agreement of all parties/partners to the protocols/MoU	**June 2015** (not achieved to date as awaiting the introduction of the required legislation – work has been undertaken regionally in South Wales to develop a joint scrutiny handbook which was shared on a national basis in March 2015) See above	**Scrutiny Coordinator/North Wales Scrutiny Officers Network/SCVCG**
9.	**Improve public engagement and interaction** (see also	**See actions listed in no. 1 and:** - **review scrutiny page(s)**	**As per no.1 above** **December 2015**	**SCVCG and Democratic Services Officers**

	no.1 above)	**on Council website to improve public information and make scrutiny accessible** - **Set-up a Twitter account and include a link on the webpage**	(Twitter account already opened – need to publicise it when everything is in place) Some use made of the Corporate Facebook page for Cutting our Cloth Task and Finish Group inquiry	

Outcomes and Characteristics of Effective Local Government Overview and Scrutiny				
No.	**Area for Improvement**	**Proposed Actions**	**By when/date for review**	**By whom**
10	**Adoption of the Outcomes and Characteristics for effective scrutiny as detailed in appendix 2 to the Wales Audit Office report 'Good Scrutiny? Good Question'** (May 2014)	**SCVCG to adopt the characteristics**	**Completed** The Outcomes and Characteristics for Effective Scrutiny were used as the basis for the scrutiny self-evaluation exercise undertaken during the spring of 2015	**SCVCG/Head of Democratic Services/Scrutiny Coordinator**

Appendix 2

Summary of responses and the conclusions following the scrutiny self-evaluation questionnaire exercise 2015

No. of questionnaires distributed:	64
No. returned:	15 (23%)
Returned by scrutiny members:	5
No. returned from Co-opted Members:	2
Returned by non-scrutiny members/unknown respondents:	4
Returned by officers (CET/SLT):	4

Main conclusions:

- 100% (15) of respondents felt that scrutiny has a clearly defined role in the Council's improvement and governance arrangements. All also felt that scrutiny's role is valued;
- 87% (13) felt that scrutiny had the dedicated officer support it needed to undertake effective independent research and to provide members with high quality analysis, advice and training. The remaining 23% (2) respondents did not know;
- 73% (11) were of the view that scrutiny operated in a methodical way and used a variety of methods to examine matters, the remaining 27% (4) were split between disagreeing with the above statement or did not know;
- 73% (11) felt that scrutiny meetings and activities were well-planned, chaired effectively and made the best use of the resources available to them, the remaining 27% (4) indicated that they did not know;
- 60% were of the view that scrutiny received effective support from the Council's corporate management team to ensure that high quality information is provided to scrutiny members in a timely and consistent manner;
- 60% (9) felt that scrutiny was member-led, 1 respondent felt that it was not and 5 responded 'do not know';
- 60% (9) also felt that scrutiny did effectively and regularly take into account the views of the public, partners and regulators, 2 respondents (13%) felt it did not and 4 (27%) respondents 'did not know';
- 53% (8) were of the view that scrutiny operated in a non-political way at all times, whilst 47% (7) felt that this was not the case;
- 53% (8) felt that scrutiny regularly used validated evidence to challenge decision makers and service-providers, the remaining respondents were of the view that this was not the case or that they did not know;

- 53% (8) respondents felt that decision makers give sufficient public account for themselves and their portfolios at scrutiny meetings, with only 1 respondent (7%) stating that they did not and 40% (6) indicating that they did not know;
- 53% (8) were of the view that scrutiny was recognised by Cabinet and Corporate Management as an important council mechanism for engaging with the community and as a facilitator of citizen involvement with the Council's work; whilst 33% (5) felt that scrutiny was not afforded such recognition. 13% (2) did not know;
- 53% (8) felt that from their experience scrutiny deal effectively and safely with sensitive political issues, tensions and conflict; 1 respondent (7%) felt that they did not and 40% (6) did not know;
- 40% (6) were of the view that scrutiny members were given appropriate training and development opportunities to enable them to undertake their roles effectively (the remaining 60% did not feel that this was the case, or indicated that they did not know);
- Only 27% (4) felt that scrutiny effectively balances and prioritises community concerns against corporate issues of strategic risk and importance, with 33% (5) stating that it did not and 40% (6) indicating that they did not know;
- Only 20% (3) respondents were of the view that scrutiny effectively communicated with residents to raise awareness of matters and to encourage their involvement with the democratic process, whilst 60% (9) of respondents were of the view that scrutiny was not effective in this area and 20% (3) did not know;
- Only 20% (3) respondents felt that scrutiny was successful in building up a level of trust and maintaining good relationships with a wide variety of internal and external stakeholders; 13% (2) felt that scrutiny was not successful in this area. However, the majority 67% (10) did not know.

Additional points raised or suggestions for improving scrutiny put forward by respondents

- The attendance of Cabinet Lead Members at scrutiny committee meetings to present reports and answer questions is well received and seems to be working well;
- Rotation of elected members on scrutiny would increase understanding for all members;
- Provision of regular training on understanding scrutiny and Corporate Governance Committees' roles would assist members to understand the various remits and processes, challenge them and support their role in the democratic process;
- Scrutiny is only as good as those who are on the committees and ask the questions;

- Scrutiny members should not solely depend on officer support they should also undertake their own independent research - – including using the Council's Corporate Performance, Information and Research Team as is done for Service Challenge;
- Committees, in addition to considering officers' reports should also invite stakeholders' views and triangulate evidence from a number of sources;
- Improve communication and feedback channels between Cabinet and Scrutiny and vice-versa (better use of current communication channels);
- Ensure that scrutiny deals with matters that affect and concern communities/residents;
- Closer attention should be given to Cabinet/Council's forward work programmes and forthcoming decisions to ensure that scrutiny is focussing on the right issues at the right time;
- Scrutiny needs to be more strategically focussed rather than focus on geographical matters or parochial/very local issues;
- Need to engage better with the communities, residents and the media – need be more proactive, ahead of the game, rather than reacting after the event to negative media coverage etc.;
- Ensure that scrutiny is not attempting to have an oversight of everything, that it develops a focussed work programme and sticks to it, building in sufficient time to invite stakeholders/residents comments and input and used various methods for the capturing input (not solely rely on officer reports). This should include an assessment of the wider implications of preferred solutions, including evidence triangulation and should lead to better decisions;
- Make better use of task and finish groups for detailed work, this should could be an effective way for engaging with the public;
- Improve members' attendance at meetings;
- Develop the Scrutiny Chairs and Vice-Chairs Group function;
- Evaluate and review the effectiveness of scrutiny's role in the decision making process in relation to specific key decisions;
- Groups/Committees should identify members who have the right skill sets for specific subjects/areas with a view to enhancing the scrutiny of that specific topic;
- Scrutiny members should spend time with various Services/Departments in order to understand their processes and the challenges they face;
- Scrutiny needs to be more solution focussed than at present (it now tends to have a watching brief);
- More and better public engagement as this is an effective way to understand the concerns and opinions of the community and feed it into the democratic process.

Main areas for improvement seem to be:

- **Public engagement and communication;**
- **Aim to be apolitical at all times;**
- **Engaging more with stakeholders and triangulating evidence - through members doing their own independent research, utilising the Council's Business Improvement and Modernisation Service and where appropriate meeting with residents and service-users, instead of solely relying on officers' reports;**
- **Regularly review the effectiveness of scrutiny's input into certain decisions and their eventual impact on residents;**
- **Better use of members' skills, matching skills to the work in hand;**
- **Provision of regular and appropriate training for scrutiny members;**
- **Ensuring that scrutiny happens at the correct point in the decision making process through effective co-ordination of committee work planning, whilst striking an appropriate balance between strategic issues and those which are a cause of concern for residents.**

Adroddiad i'r: **Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd**

Dyddiad y Cyfarfod: **22 Ionawr 2016**

Aelod / Swyddog Arweiniol: **Pennaeth Gwasanaethau'r Gyfraith, Adnoddau Dynol a Democrataidd**

Awdur yr Adroddiad: **Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd**

Teitl: **Bil Llywodraeth Leol (Cymru)**

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn adolygu sut y dylai llywodraeth leol yng Nghymru weithredu ac wedi llunio cynigion a deddfwriaeth newydd yn cynnwys y Papur Gwyn *Grym i Bobl Leol,* Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2015 ac ymgynghoriad drafft Bil Llywodraeth Leol (Cymru). Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi rhai o'r materion allweddol o'r diwygiadau hyn.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

I adolygu a darparu sylwadau ar y newidiadau a'r cynigion i ddiwygio fframwaith deddfwriaethol llywodraeth leol yng Nghymru.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn adolygu a darparu sylwadau ar y cynigion ar gyfer diwygio llywodraeth leol.

4. Manylion yr adroddiad

Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2015

Mae darpariaethau Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2015, a gymeradwywyd ar 25 Tachwedd 2015, yn caniatáu gwaith paratoi i alluogi rhaglen i uno a diwygio llywodraeth leol ac yn cynnwys darpariaethau ar gyfer uno cynnar gwirfoddol ar gyfer dau neu fwy o gynghorau sir neu fwrdeistref sirol erbyn mis Ebrill 2018. Mae'r Ddeddf hefyd yn diwygio Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 mewn perthynas â'r Panel Tâl Annibynnol ar gyfer Cymru (sy'n gosod taliadau lwfans ar gyfer aelodau) ac arolwg o gynghorwyr ac ymgeiswyr aflwyddiannus (nid yw'r darpariaethau hyn yn weithredol hyd yn hyn), ynghyd â Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 mewn perthynas ag adolygiadau etholiadol.

Gellir gweld Deddf 2015 yma:
http://www.legislation.gov.uk/cy/anaw/2015/6/contents/enacted

Bil Llywodraeth Leol (Cymru)

Mae Llywodraeth Cymru yn cynnal ymgynghoriad ar ddrafft Bil Llywodraeth Leol (Cymru), a dylid dychwelyd sylwadau erbyn 15 Chwefror 2016. Amcan y Bil drafft yw cwblhau'r rhaglen i uno awdurdodau lleol a gosod fframwaith deddfwriaethol newydd a diwygiedig ar gyfer democratiaeth, atebolrwydd, perfformiad ac elfennau cyllid awdurdodau lleol. Byddai hefyd yn sefydlu Comisiwn Staff Gwasanaethau Cyhoeddus statudol.

Yn naturiol, bu llawer o ddiddordeb yn yr uno arfaethedig ar gyfer cynghorau sir a bwrdeistref sirol ac fe nodir y rhain yn Rhan 1 y Bil. Hyd yn oed heb y cynigion hyn, byddai Rhannau 2 i 8 y Bil, yn unig, yn cyflawni'r diwygiad mwyaf sylweddol i lywodraeth leol yng Nghymru ers Deddf Llywodraeth Leol 2000 a gyflwynodd model gweithredol / craffu llywodraethu. Mae crynodeb o rai o'r prif bwyntiau yn Atodiad 1 yr adroddiad hwn.

Gellir canfod y dogfennau ymgynghori a chyfarwyddiadau ynglŷn â sut i ymateb i gynigion Llywodraeth Cymru yma:
http://gov.wales/consultations/localgovernment/draft-local-government-(wales)-bill-consultation/?skip=1&lang=cy

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Nid oes angen penderfyniad gan fod yr adroddiad hwn yn darparu gwybodaeth i aelodau'r Pwyllgor ynglŷn â chynigion y Bil drafft.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes unrhyw gostau'n gysylltiedig â chyfathrebu'r materion a nodwyd yn yr adroddiad.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AEC) a gynhaliwyd ar y penderfyniad? Dylai fod templed o'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb wedi ei lenwi a'i atodi i'r adroddiad.

Nid oes angen asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Mae'r materion sy'n cael eu trafod yn rhan o ymarfer ymgynghori cenedlaethol a gynhelir gan Lywodraeth Cymru. Ymgynghorir â'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar y materion hyn.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Nid oedd angen datganiad ar gyfer yr adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae’r Bil drafft ac ad-drefnu llywodraeth leol yn cyflwyno risgiau sylweddol a heriau i lywodraeth leol yng Nghymru. Bydd deall y cynigion a chyfathrebu’r meysydd o bryder yn gymorth i ymdrin â'r meysydd o risg.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Nid oes angen penderfyniad.

Mae'r crynodeb canlynol wedi'i addasu o'r gwreiddiol a gynhyrchwyd gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

Crynodeb o Fil Drafft Llywodraeth Leol (Cymru)

Rhan 1 – Ardaloedd Llywodraeth Leol a Chynghorau Sir

Mae Rhan 1, ac Atodlenni 1 i 5, y Bil Drafft yn cynnwys darpariaethau ar gyfer ad-drefnu'r cynghorau sir a bwrdeistref sirol yng Nghymru i 8 neu 9 awdurdod yn unol â map y Gweinidogion a sefydlu siroedd a chynghorau newydd o'r 1 Ebrill 2020.

Mae'r dogfennau cysylltiedig (yn bennaf y 'Ddogfen Ymgynghori' sy'n cynnwys cynigion nad ydynt yn y Bil Drafft) yn darparu sail resymegol dros yr opsiynau uno arfaethedig, gan gynnwys yr opsiynau o gael 2 neu 3 cyngor yng Ngogledd Cymru. Cynigir y bydd enwau'r cynghorau newydd yn cael eu penderfynu gan yr Awdurdodau Cysgodol.

Mae Rhan 1 ac Atodiad A yr Asesiad o Effaith Reoleiddiol yn amlinellu costau a manteision yr opsiynau arfaethedig.

Rhan 2 – Pŵer Cymhwysedd Cyffredinol

Mae'r Bil Drafft yn cyflwyno pŵer cymhwysedd cyffredinol ar gyfer cynghorau sir a 'chynghorau cymuned â chymhwysedd', gan nodi ffiniau'r pŵer ac i ba raddau y gellir ei ddefnyddio at ddibenion masnachol. Mae'r pŵer cymhwysedd cyffredinol yn rhoi'r un pŵer i'r cyngor i weithredu yn yr un modd â'r pŵer sydd gan unigolyn yn gyffredinol a byddai'n golygu na fyddai'n rhaid i awdurdod ddibynnu ar bwerau penodol mewn deddfwriaeth i wneud rhywbeth, ar yr amod nad yw'r hyn y maent yn bwriadu ei wneud yn anghyfreithlon.

Rhan 3- Hyrwyddo Mynediad i Lywodraeth Leol

Mae Pennod 2 yn cyflwyno dyletswydd i gynghorau hyrwyddo mynediad i lywodraeth leol, a chyfranogiad y cyhoedd. Mae'r ddyletswydd hon hefyd yn golygu y byddai'n rhaid i gynghorau hyrwyddo mynediad a chyfranogiad y cyhoedd mewn 'awdurdodau cysylltiedig' gan gynnwys cynghorau cymuned, awdurdodau tân ac achub ac awdurdodau parciau cenedlaethol.

Wrth gyflawni'r ddyletswydd hon byddai'n rhaid i gynghorau gynhyrchu 'strategaeth cyfranogiad y cyhoedd' statudol (fyddai hefyd yn cynnwys awdurdodau cysylltiedig). Byddai'n rhaid i Gynghorau gymryd 'camau rhesymol' i ymgynghori â'r cyhoedd ynglŷn â chynigion y gyllideb.

Byddai Pennod 3 yn ei gwneud yn ofynnol bod cynghorau sir yn sefydlu Pwyllgorau Ardal Gymunedol gyda'r 'ardal gymunedol' yn cael ei diffinio gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (mae'r Byrddau'n cael eu sefydlu o fis Ebrill 2016 o dan Ddeddf Lles Cenedlaethau'r Dyfodol 2015). Byddai aelodaeth Pwyllgor Ardal Gymunedol yn cynnwys holl aelodau ward o fewn yr ardal; cynrychiolwyr o bob

cyngor cymuned yn yr ardal; cynrychiolwyr o gyrff eraill sy'n cyflawni swyddogaethau o natur gyhoeddus a chynrychiolwyr o gyrff y trydydd sector.
Byddai’n rhaid i Bwyllgorau Ardal Gymunedol baratoi a chynnal ymgynghoriad ar ddatganiad o flaenoriaethau ac amcanion yn flynyddol. Gallai cynghorau ddirprwyo swyddogaethau i Bwyllgorau Ardal Gymunedol a gallai gweinidogion gyfarwyddo neu gyfyngu dirprwyaeth swyddogaethau i Bwyllgorau Ardal Gymunedol.

Byddai Pennod 4 yn gosod dyletswyddau ar gynghorau sir mewn perthynas â 'cheisiadau gwella', fyddai'n ei gwneud yn ofynnol i gyngor sir ddechrau trafodaethau gyda chyrff cymunedol penodol at ddibenion gwella canlyniadau lleol.

- Gallai unrhyw grŵp neu gyngor cymuned gyflwyno 'cais gwella' ysgrifenedig i'r cyngor ynglŷn â sut y mae’n credu y gellir gwella canlyniadau. Byddai hyn yn cynnwys cynigion i ddirprwyo gwasanaethau a'u darparu gan neu o fewn y grŵp cymunedol neu gyngor cymuned.
- Oni bai bod 'sail resymol dros wrthod' neu fod cais tebyg wedi'i ystyried, byddai'n gosod dyletswydd ar y cyngor i benderfynu i gytuno ar gais gwella, hysbysu'r corff dan sylw ac adrodd yn gyhoeddus a chynhyrchu adroddiad blynyddol o geisiadau gwella.
- Mae’n rhaid sefydlu proses gwynion mewn perthynas â cheisiadau gwella hefyd.

Mae Penodau 5 a 6 yn gwneud darpariaethau ar gyfer gwella mynediad cyhoeddus i gyfarfodydd awdurdod lleol lle y byddai’n rhaid i gynghorau ddarlledu pob cyfarfod cyngor cyhoeddus yn electronig. Ar hyn o bryd mae Cyngor Sir Ddinbych yn gweddarlledu cyfarfodydd y Cyngor Llawn a'r Pwyllgor Cynllunio sef tua 20 cyfarfod y flwyddyn. Trwy gynnwys pob cyfarfod pwyllgor cyhoeddus byddai hyn yn golygu tua 70 gweddarllediad y flwyddyn o dan y strwythur pwyllgorau presennol.

Efallai y byddai gweinidogion yn caniatáu ffilmio cyhoeddus o’r cyfarfodydd a byddai dyletswydd i gynhyrchu crynodeb hawdd ei ddefnyddio o'r cyfansoddiad.

<u>Rhan 4 – Swyddogaethau Cynghorau Sir a’u Haelodau</u>

Mae’r rhan hon yn nodi ‘Dyletswyddau Perfformiad’ cynghorwyr, sy’n cynnwys gofyniad (oni bai bod ‘rheswm da') i :
- Fynychu pob pwyllgor / cyfarfod y cyngor y mae’r cynghorydd yn aelod ohonynt
- Cynnal 4 cymhorthfa bob blwyddyn
- Ymateb i ohebiaeth o fewn 14 diwrnod
- Ymgymryd â hyfforddiant a ystyrir yn orfodol gan y cyngor
- Cyhoeddi adroddiad blynyddol

Gellid adrodd am gynghorwyr sy’n torri unrhyw un o’r amodau uchod a allai gael ei bennu'n gyfwerth â thorri'r cod ymddygiad a gallai'r Pwyllgor Safonau gyflwyno cosbau tebyg (gan gynnwys gwahardd).

Byddai Pennod 4 yn cyflwyno dyletswydd i arweinwyr grŵp gymryd ‘camau rhesymol i hyrwyddol a chynnal ymddygiad o safon uchel gan aelodau’r grŵp'.

Byddai Pennod 5 yn ei gwneud yn ofynnol bod yr arweinydd (neu faer etholedig) yn gosod amcanion ar gyfer pwyllgorau gweithredol (e.e. y Cabinet), ac yn ei gwneud yn ofynnol i unrhyw un sy'n dymuno sefyll fel maer etholedig neu arweinydd gweithredol baratoi maniffesto ysgrifenedig. Byddai hefyd yn galluogi penodi aelodau fel cynorthwywyr i'r pwyllgor gweithredol.

Byddai Pennod 6 yn ei gwneud yn ofynnol i gynghorau ddisodli tymor a rôl 'Pennaeth gwasanaeth cyflogedig' gydag un 'Prif Weithredwr'. Byddai'n ofynnol i arweinwyr y Cyngor osod ac adolygu amcanion ar gyfer y prif weithredwr a pharatoi a chyhoeddi adroddiad ar yr amcanion hynny a'i rannu gyda'r holl aelodau.

Byddai Pennod 7 yn caniatáu hawliau pleidleisio ar gyfer aelodau cyfetholedig y pwyllgorau craffu, byddai hawliau o'r fath yn cael eu penderfynu gan y cynghorau. Byddai hefyd yn ei gwneud yn ofynnol bod y Pwyllgor Safonau yn paratoi adroddiad blynyddol ar weithrediad ei swyddogaethau a materion eraill.

Rhan 5 – Cynghorau Sir: Gwella Llywodraethu

Mae Rhan 5 yn nodi'r trefniadau ar gyfer trefn newydd i wella llywodraethu cynghorau sir; mae'n dad-ddweud llawer o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 fel sy'n berthnasol i gynghorau. Byddai'r mesurau newydd yn cynnwys dyletswydd gyffredinol i sicrhau bod trefniadau llywodraethu da ar waith; cyhoeddi cynllun corfforaethol; ymgymryd a chyhoeddi hunanasesiad blynyddol o gydymffurfiaeth llywodraethu da; a chomisiynu asesiad cyfoedion unwaith bob tymor.

Byddai'n rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru, Estyn ac AGGCC gynnal asesiad cyfunol o bob cyngor a chydlynu eu swyddogaethau 'ar adegau sy'n briodol'.

Byddai Pwyllgorau Archwilio'n cael eu hailenwi'n 'Bwyllgorau Archwilio a Llywodraethu Corfforaethol' a byddai traean o'r aelodaeth yn aelodau lleyg gan gynnwys cadeirydd y pwyllgor. Byddai rôl y Pwyllgor i ystyried adroddiadau rheoleiddio ac asesu yn cael ei hatgyfnerthu.

Rhan 6 -Cynghorau Cymuned

Mae Pennod 1 yn ei gwneud yn ofynnol bod Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru yn cynnal adolygiad o drefniadau cyngor cymuned. Hynny yw, adolygiad o gymunedau o fewn y siroedd newydd fydd yn cael eu sefydlu o dan Fil Drafft ar 1 Ebrill 2020, at ddiben argymell newidiadau i gynghorau cymuned a'u trefniadau etholiadol. Roedd y Papur Gwyn yn cynnig yn flaenorol y byddai'r cyngor sir yn cynnal yr adolygiad hwn.

Byddai Pennod 2 yn gosod dyletswydd ar gynghorau sir i ystyried anghenion hyfforddiant cynghorwyr cymuned ac i wneud trefniadau i ddiwallu'r anghenion hynny.

Rhan 7 – Materion y Gweithlu

Mae’r adran hon yn ymwneud â materion megis sefydlu Comisiwn Staff Gwasanaethau Cyhoeddus statudol, cynllunio'r gweithlu, hyfforddiant, datblygu, cadw a recriwtio staff ac ati.

Rhan 8 – Cyffredinol

Mae’r adran hon yn cynnwys darpariaethau cyffredinol ynglŷn â dehongliad ac amseroedd dechrau’r darpariaethau yn dilyn Cydsyniad Brenhinol y Ddeddf newydd yn 2017.

Cynigion eraill yn y Ddogfen Ymgynghori

Mae Llywodraeth Cymru yn ceisio safbwyntiau pellach ynglŷn â nifer o gynigion sydd heb eu cynnwys yn y Bil Drafft, gan ategu at ymgynghoriad y Papur Gwyn. Mae’r cynigion yn cynnwys:

- Hawl i Alw Cynghorwyr i Gof: Darpariaethau lle bo cynghorydd wedi’i wahardd o’i swydd ar ôl torri’r cod ymddygiad; lle gallai pobl leol gyflwyno deiseb i gynnal isetholiad. Pe bai o leiaf ugain y cant o’r etholaeth yn y ward honno yn llofnodi’r ddeiseb, byddai’n rhaid cynnal isetholiad.
- Symleiddio darpariaethau mynychu o bell
- Rolau a chyfrifoldebau Prif Weithredwyr – LIC ...’yn ceisio cyfle deddfwriaethol priodol i nodi y dylai rôl Swyddog Canlyniadau ym mhob Prif Awdurdod ffurfio dyletswydd hanfodol ar gyfer y Prif Weithredwr, ac ni fyddai ffi bersonol ychwanegol yn daladwy'.
- Pŵer i ddiswyddo swyddogion statudol ar bleidlais y cyngor (yn hytrach na dilyn proses Unigolyn Annibynnol Dynodedig).

Egluro swyddogaethau a chyfrifoldebau’r cyngor:

- Ni fyddai’r swyddogaethau lled-farnwrol yn swyddogaethau’r pwyllgor gweithredol. Byddai hyn yn cynnwys penderfyniadau mewn perthynas â chynllunio a thrwyddedu;
- Cymeradwyo cyllideb a chynllunio ariannol y Cyngor, gan gynnwys swm Treth y Cyngor, yn ddyletswydd i’r Cyngor Llawn;
- Dylai penodi uwch staff fod yn gyfrifoldeb i'r Cyngor llawn;
- Dylai penodi Swyddog Cofrestru Etholiadol a materion etholiadol cyffredinol fod yn gyfrifoldeb i’r Cyngor llawn;
- Dylai tâl Aelodau'r Awdurdod gael ei neilltuo ar gyfer y Cyngor llawn;
- Dylai bod swyddogaethau mewn perthynas â darparu gwasanaethau i’r Cyngor fod yn gyfrifoldeb i'r pwyllgor gweithredol;
- Byddai dyrannu swyddogaethau yn gofyn am gytundeb gan y Cyngor llawn a'r Pwyllgor Gweithredol; a
- Dylid cyhoeddi cynllun dirprwyo’r Cyngor ar wefan y Cyngor.
- Diddymu dyletswyddau pleidleisiau cymunedol, a’u disodli gan ddyletswyddau i sefydlu proses ddeisebau ac e-ddeisebau. Byddai hyn yn galluogi cymunedau i fynegi eu safbwyntiau am faterion o bryder, heb y cyfyngiadau a’r costau sy’n berthnasol i bleidleisiau cymunedol ynghyd â'r disgwyliadau gwallus bod pleidleisiau cymunedol yn refferendwm terfynol.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag